

Інститут
національної
стійкості та безпеки

Лабораторія соціологічних досліджень
Київ · 2026 · основа: звіти «Церковний фактор» і «Російський вплив», монографія ІНСБ (2026).

Експертний форум

РПЦ у Європі: інфраструктура російського впливу

Архітектура присутності РПЦ в Європі

Канали фінансування

Інструменти просування російських інтересів

Механізми залучення

Фото: тимчасово переміщені українці. Vox, 2022

Інститут
національної
стійкості та безпеки

Частина 01

Методологія

Дизайн: глибинні інтерв'ю

Якісний метод

- Не «скільки відсотків», а чому: мотиви, причини, наміри, страхи.
- Дає змогу побачити механізми утримання, а не лише статистику.
- Розкриває логіку вибору парафії «зсередини».

Варіативність

- Стать, вік, регіон походження, релігійний бекграунд.
- Країни перебування з різними моделями присутності РПЦ.
- Від «свідомих патріоток» до «травмованих східнячок».

Верифікація

- Кожен канал — щонайменше 2 незалежні свідчення з різних країн.
- Триангуляція парафіян (П) з експертами (Е).
- Робоча інструментальна модель, не вичерпний список.

Контекстуальна рамка дослідження

Польова емпірика доповнена відкритими джерелами й санкційними досьє. Кожен кількісний показник звірено з кількома незалежними базами.

A Аналітичні центри

- CEPA (2023), FPRI (2025), ICDS (2025)
- Atlantic Council (2024), KAS (2025)
- NATO Policy Forum (2025)

B Держрозвідка та моніторинг

- VIGINUM / SGDSN (Франція), BfV (ФРН)
- СЗР України, ЦПД РНБО
- Council of EU (2023), FOI Sweden

C OSINT-розслідування

- Bellingcat / The Insider, Molfar Institute
- NewsGuard, DFRLab, ISD, CEDEM
- TRM Labs / Chainalysis (фінсліди)

D Церковні реєстри

- World Orthodox Directory, OrthodoxWiki
- directory.synod.com, news.church.ua (офіц. УПЦ МП)
- Encyclopedia of Ukraine, CNEWA (ПАПЦ)

Інститут
національної
стійкості та безпеки

Частина 02

Архітектура присутності і фінансування

Три юрисдикційні гілки російського православ'я, географія присутності та фінансові канали.

СТРУКТУРА МЕРЕЖІ

Три гілки російського православ'я в Європі

Російське православ'я в Європі діє не як одна церква, а як мережа з трьох юрисдикційних гілок.

РПЦ	РПЦЗ	УПЦ МП
<i>Російська православна церква</i>	<i>Російська православна церква закордоном</i>	<i>екс-громади УПЦ МП за кордоном</i>
≈320–380	≈120–150	≈120–130
парафій у Європі	парафій у Європі	громад (офіційно 84 у 2023)
пряма юрисдикція Московського патріархату	возз'єднана з МП у 2007 р.	екстериторіальні громади «діаспори» з 2022 р.
найбільша частка пастви	історична «біла» діаспора	найдинамічніша гілка після 2022

У 5 країнах фокусу: ~270–295 структур (без ПАПЦ) · паства всіх гілок у Європі: ≈1,0–1,2 млн
По всій Європі – ≈560–660 структур: сума трьох гілок (320–380 РПЦ + 120–150 РПЦЗ + 120–130 УПЦ МП), з Балтією. Окремий випадок – Польща: ПАПЦ – автокефальна церква (~235–263 парафії), що тримається боку Москви в питанні української автокефалії (не «сателіт» у юридичному сенсі).

Джерела: СЕРА 2023 · ICDS 2025 · World Orthodox Directory 2024 · звіт Керуючого справами УПЦ, 26.12.2023 (news.church.ua): офіційно 84 громади у 15 країнах; оцінка 2026 – 120–130 · ПАПЦ: Encyclopedia of Ukraine (235), CNEWA (263) · діапазони – за єпархіальними реєстрами

ПРИСУТНІСТЬ ПО КРАЇНАХ

Присутність церков у 5 країнах фокусу

У п'яти країнах фокусу – ~270–295 структур РПЦ / РПЦЗ / УПЦ МП (без ПАПЦ; оцінка за даними єпархій і реєстрів). Дані по конкретних юрисдикціях.

Країна	РПЦ (МП)	РПЦЗ	УПЦ МП	Разом
Німеччина	61 + 2 собори (Берлінська єп.)	~42 (ROCOR Directory)	~25–35 (оцінка)	~130
Італія	~60–70 (ядро – Барі)	~3–5	мережа Новинського	~75–85
Франція	~25–30 (Корсунська єп.)	~5–8	~5–7 священників	~35–45
Бельгія	14 (Брюссельська архієп.)	2–3 громади	1–2 громади	~17–19
Польща	10–15 парафій	–	–	+ ПАПЦ ~235–263
5 КРАЇН ФОКУСУ	пряма юрисдикція МП	діаспора РПЦЗ	екс-УПЦ МП	~270–295

Фінансування: розгортання УПЦ МП у діаспорі спирається на мережу спонсорів: Малофеев і Якунін – санкційні досье ЄС/США; Новинський – під санкціями РНБО України з 2022 р. У Бельгії РПЦ – визнана релігія (закон 1985 р.): держава оплачує клір.

Джерела: World Orthodox Directory 2024 (МП: 61+2) · ROCOR Parish and Clergy Directory 2024 (~42) · rokmp.de · rocor.de · звіт Керуючого справами УПЦ, 26.12.2023 (84 громади у 15 країнах) · Encyclopedia of Ukraine / CNEWA (ПАПЦ 235–263) · консолідація – за єпархіальними реєстрами

Фінансова архітектура РПЦ у ЄС

\$60–95

млн на рік (оцінка)

сукупні витрати на закордонну мережу

6

Ключові канали фінансування

дві групи: державні та приватно-олігархічні

4

Ключові донори

Малофєєв · Якунін · Новинський · держкорпорації

ДЕРЖАВНІ УСТАНОВИ ТА ПРОГРАМИ

1

Бюджет РФ

«Русский мир», фонд Горчакова, Россотрудничество

3

Держкорпорації

Росатом · Газпром — Foundation for Christian Culture and Heritage

5

Дотації країн ЄС і майно

держоплата кліру (Бельгія, закон 1985) · майно і нерухомість РПЦЗ

ПРИВАТНІ ОСОБИ – ОЛІГАРХИ-СПОНСОРИ

2

Малофєєв

Фонд Василя Великого · Tsargrad

4

Якунін

Dialogue of Civilizations · Фонд А. Первозванного

6

Новинський

мережа парафій УПЦ МП у діаспорі · санкції РНБО (2022)